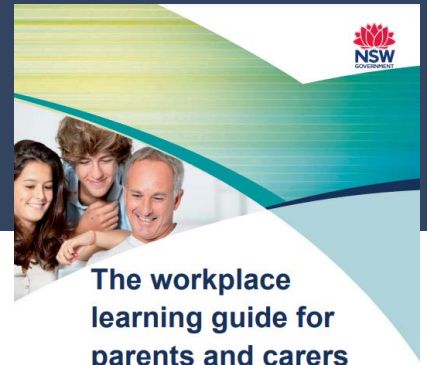

Ako 'i he Ngāue'angá Fakamatala ma'ae ngaahi mātu'á mo e kau tauhi'

Workplace Learning Information for Parents and Carers

Your guide to workplace learning programs provided for students from NSW public schools and those undertaking HSC courses with External VET (EVET) providers

Tongan

'Oku mahu'inga 'aupito 'a e ngāue 'a e ngaahi mātu'á mo e kau tauhi' ki he ola lelei 'o ha fa'ahinga polokalama ako 'i he ngāue'angá. 'I hono 'oatu e poupou 'i 'api', 'oku ke lava 'o tokoni ai ki ho'o tamá ke fai e ngaahi tu'utu'uni mahu'inga fekau'aki mo honau kaha'ú pea ma'u ai e lelei taha mei he'enau a'usia 'i he ngāue'angá.

Workplace Learning (Ako 'i he Ngāue'angá)

Ko e ngaahi pokalama ako 'i he ngāue'angá ko e konga ia 'o e silapa ako kolisi 'a NSW. 'Oku lava ai 'e he fānauakó ke ma'u ha taimi kuo palani, 'i he ngāue'angá. 'Oku fakalahi 'e he a'usia ko'eni' 'enau ako 'i lokiakó, tokoni ki he'enau fili taumu'a pea langa hake 'enau ngaahi poto 'i he ngāue'angá. 'Oku 'ikai kau ai ha ngaahi totongi.

Ngaahi lelei 'o e ako 'i he ngāue'angá.

'Oku tokoni'i 'e he ako 'i he ngāue'angá 'a e fānauakó ke:

- langa hake 'a e ngaahi poto fakalūkufua 'i he ngāue'angá hangē ko e fetu'utaki 'i he ngāue'angá mo e ngāue fakatimi'
- langa hake 'a e ngaahi pōto'i ngāue pau, 'oku fekau'aki mo 'enau koosi Vocational Education and Training (Ako mo e Teu'i Fakangāue) (VET)
- fai e ngaahi tu'utu'uni 'ilo pau 'i he taimi ko ia 'oku palani ai 'enau ngaahi lēsoni fakaakó mo 'enau taumu'a ngāue ki he 'osi ko ia 'a e akó.

Ngaahi polokalama ako 'i he ngāue'angá

'Oku fa'a fai 'a e **ako ngāue** 'e he fānauako 'i he Years 9 pe 10 mo e ngaahi faingamālie 'e ni'ihī 'i he Year 11 mo e 12. 'Oku 'oatu ai ha fakafe'iloaki fakalūkufua ki he 'māmani 'o e ngāue'angá pea ki ha ngaahi ngāue tu'uma'u 'oku malava. 'Oku fai ai 'e he fānauakó 'a e ngaahi ngāue 'oku tokanga'i pea 'oku fe'unga ki he tu'unga honau potó.

Ko e ngaahi polokalama **fakahoko ngāue** 'oku fa'u ia ma'ae fānauako kuo nau lēsisita ki he ngaahi koosi kuo tali ki he Higher School Certificate (Tohi Fakamo'oniako Ma'olunga 'a e Ako kolisi') (HSC). Lolotonga 'enau 'i he ako ngāue, 'oku 'ahi'ahi'i ai 'e he fānauakó 'a e ngaahi me'a ko ia 'oku nau akó ke lava'i 'a e ngaahi tu'unga fakangāue. Ko e fai 'o e ako ngāue ko e fiema'u pau ia 'a e HSC ki he ngaahi koosi pau 'a e silapa fakangāue. 'E alea'i 'e he 'apiakó 'a e ngaahi fakahoko 'o e ako ngāue 'o fakafou 'i ha Work Placement Service Provider (Kautaha Fakahoko Ngāue).

Ngaahi fokotu'utu'u ki he fe'alu'aki'

Ko e lahi taha 'o e ngaahi fakahoko ngāue 'e ofi fe'unga pē ki he fe'alu'aki mei 'api'.

Ko e kotoa 'o e fakamole ki he fe'alu'aki 'e fua ia 'e he tokio taha akó. 'Oku fiema'u koe ke ke tokoni'i e alea'i e fe'alu'aki ho'o tamá pea tokoni ki he fakamole 'o'ene fe'alu'aki' lolotonga e taimi fakahoko ngāue.

Kapau 'oku 'i ai ha'o hoha'a, 'oku totonu ke ke alea'i ia mo ho'o tamá pea mo ia 'oku ne fokotu'utu'u 'a e polokalamá.

Tokanga: Kapau 'oku fakakaukau'i 'e ho'o tamá ha fakhoko ngāue mama'o mei 'api pe ko ha fakahoko ngāue fakavaha'a siteiti, 'oku totonu ke ke tomu'a fetu'utaki ki he 'apiako ho'o tamá. Kuopau ke fakakakato 'a e ngaahi pepa 'oku tñaki atu kimu'a ia pea tali 'e he Puleakó 'oku taau 'a e fakahoko ngāue.

Ko e malu 'a e toko taha akó mo e ngaahi me'a fakafokifaá

Ko e malu 'a e toko taha akó mo e malu'i 'o e tamá ko e fuofua me'a fakamu'omu'a ki he NSW Department of Education.

Ko e ngaahi ngāue'anga 'oku fai ki ai 'a e ako ngāue kuopau ke nau fakahā leva ki he 'apiakó ha fa'ahinga me'a 'oku hoko fekau'aki mo e mo'ui mo e malu, kau ai ha me'a na'e mei hoko, lolotonga e fakahoko ngāue 'a e fānauakó. Kuopau foki ke fakahā 'e he ngāue'anga 'oku fai ki ai 'a e fakahoko ngāue ki he TAFE pe kautaha fakakomiuniti pe palaiveiti kapau 'oku nau fai 'a e koosi'. 'Oku 'i ai 'a e ngaahi 'ekitiviti' e ni'ihiki 'oku tapui 'aupito, mo e ni'ihiki kehe 'oku 'i ai hono ngaahi tu'utu'uni. Ki ha toe fakamatala, kātaki 'o 'alu ki he

<https://education.nsw.gov.au/teaching-and-learning/curriculum/career-learning-and-vet/workplace-learning/keeping-students-safe>

'E to'oto'o 'e ho'o tamá ha Student Contact Card (Kaati Fetu'utaki 'a e Toko Taha Akó) 'oku lisi ai 'ene fika Medicare (pe fika telefoni 'a e toketaá) mo e ngaahi fetu'utaki na'e fili lolotonga moe 'i tu'a mei he ngaahi houa ngāue. 'Oku mahu'inga 'aupito 'a e fakamatala ko'eni' na'a hoko ha me'a fakafokifa.

Kuopau ke lipooti 'e he fānauakó ha fa'ahinga hoha'a fekau'aki mo e malu, ngaahi fakatu'utāmaki pe ngaahi me'a 'oku hoko, ki he'enu ngāue'angá, 'apiakó, TAFE pe kautaha ako ngāue fakakomiuniti pe palaiveiti kuo 'osi lēsisita, 'ihe vave taha' 'oku ala lavá, ka 'i loto 'i he houa 'e 24. Kapau 'oku 'i ai ha fa'ahinga hoha'a ho'o tamá, hoko ki ai ha lavea pe ongo'i 'oku 'i ha fakatu'utāmaki pea 'oku 'ikai ke ne lava ke fakahā 'a e me'a ko iá ki he'ene ngāue'anga 'oku ako ngāue ai', kuopau ke ne tā leva ki he 'apiakó pe fetu'utaki fakafokifaá.

Malu'i' mo e totongi huhu'i'

'Oku 'i ai 'a e ngaahi fokotu'utu'u fakamalu'i 'a e Potungāue ma'ae fānauako kuo nau lavea lolotonga 'enu kau ki he ako 'i he ngāue'angá kuo 'osi tali. Ki ha toe fakamatala, sio ki he Workplace Learning Guide for Parents and Carers 'i he fehokotaki 'i laló:

<https://education.nsw.gov.au/teaching-and-learning/curriculum/career-learning-and-vet/workplace-learning/guides-and-forms>

Ko e fānauako 'oku 'i ai honau tisi'apiliti pe tu'unga fakafaito'o

'E fiema'u ke ke fakahā ki he 'apiakó, TAFE pe kautaha ako ngāue palaiveiti pe fakakomiuniti kuo 'osi lēsisita, ha fa'ahinga tisi'apiliti, fiema'u tokoni pe fakaako, tu'unga fakafaito'o (hangē ko'eni', 'ilo'i' 'oku 'i he fakatu'utāmaki' o e anaphylaxis) fakangatangata fekau'aki mo ho'o tamá te ne ala kaunga ki he malu, lelei mo e tokanga'i ho'o tamá 'i he ngāue'angá.

'E ala fiema'u ke fakafaingamālie ki he ngaahi ngāue'anga 'oku fai ai 'a e ako ngāue, ke ma'u 'a e ngaahi polokalama tokangaekina 'o e mo'ui'. Kapau 'oku 'ikai te ke fakapapau'i, lea ki he toketā (General Practitioner) ho'o tamá.

Kapau 'oku fiema'u 'e ho'o tamá ha fa'ahinga liliu 'i he ngāue'angá ke feau 'ene ngaahi fiema'u tokoni', talanoa ki ai mo e 'apiakó pea fekau'aki mo e TAFE pe kautaha ako ngāue palaiveiti pe fakakomiuniti kuo 'osi lēsisita, lolotoinga e ngāue ko ia ki he palani'. Ko e fakamatala ko'eni' ke fakakau ia 'i he Student Placement Record (Lekooti Fakahoko Ngāue 'a e Toko Taha Akó).

Ki ha toe fakamatala

1. Fetu'utaki ki he 'apiako ho'o tamá he ne nau fa'u 'a e polokalama ako ma'a ho'o tamá.
2. Te ke toe lava foki 'o fetu'utaki ki he 'Ofisa Ma'olunga ki he Ngaahi Halá 'a ē 'oku ne fatongia'aki 'a e ako 'i he ngāue'angá 'i he 'ofisi 'o e Potungāue 'i ho feitu'ú. 'E lava 'o ma'u mei he 'apiakó 'a e ngaahi fakaikiiki 'o e fetu'utaki'.
3. Kapau 'oku ke fiema'u ha taha fakatonulea, kātaki 'o tā ki he Ngāue Fakatonulea Telefoni 'i he 131 450.